

ÖN-ERGENLER İÇİN KENDİNİ TOPARLAMA GÜCÜ ÖLÇEĞİ: İLK PSİKOMETRİK BULGULAR (*)

(Araştırma Makalesi)

Neslihan ÇIKRIKÇI (**)

Hatice ODACI (***)

Öz

Araştırmanın amacı, ön-ergenlerde kendini toparlama gücünü belirlemede kullanılabilecek bir ölçeğin geliştirilmesidir. Çalışma grubu 224 kız, 242 erkek toplam 466 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğrenciler 11 ile 14 yaş aralığındadır. Araştırmada Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği, Çocuklarda Öz-Yeterlik Ölçeği ve Ergenler İçin Beş Boyutlu İyi Oluş Ölçeği ile veriler toplanmıştır. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü ölçeği için ölçek geliştirme prosedürleri uygulanmıştır. Geliştirilen ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılarak raporlaştırılmıştır. Analizler sonrasında elde edilen nihai formda ölçeğin iki faktör altında toplam varyansın %47.18'ini açıklayan 9 maddeden oluşmaktadır. Doğrulamalı faktör analizi sonucunda ölçeğin yer alan maddelerin faktör yükleri .37 ile .71 arasında değiştiği bulunmuştur. Ölçeğin bütününe ilişkin iç tutarlılık katsayısı .77; birinci alt faktör için .66, ikinci alt faktör için .68 olarak belirlenmiştir. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'ni oluşturan maddelerin madde toplam korelasyon katsayılarının .52 ile .65 arasında değişkenlik gösterdiği gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucunda geliştirilen ön-ergenlerde kendini toparlama gücü ölçeğinin geçerli ve güvenilir psikometrik sonuçları olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ön ergen, Kendini Toparlama Gücü, Ölçek, Geliştirme, Psikometrik.

*) Bu araştırma birinci yazarın “Ön ergenlerde motivasyonel faktörler ile sosyal hayata entegrasyon bileşenleri arasındaki ilişkide kendini toparlama gücünün aracı ve etkileşimsel rollerinin belirlenmesi” adlı doktora tez çalışmasının bir bölümünden üretilmiştir.

**) Arş. Gör., Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı
(e-posta: cikricineslihan@gmail.com) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6091-9356>

***) Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı
(e-posta: haticedodaci@ktu.edu.tr) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2080-6269>

Resilience Scale for Early Adolescents: An Initial Psychometric Results**Abstract**

The aim of the present study was to develop a measure determining the resilience among early-adolescent. The sample was consisted of 224 female, 242 male in total 466 secondary school students. The range of the age varied from 11 to 14. Resilience Scale among Early Adolescents, Self-Efficacy Scale for Children, and Five-Dimensional Well-being Scale were used to gather data. Scale development procedures were applied for Resilience Scale among Early Adolescents. The validity and reliability results of developed measure were reported. At the end of the analysis, it was determined that the measure had 9 items and accounted for 47.18% of the total variance. As a result of confirmatory factor analysis, it was stated that the factor loadings of items varied from .37 to .71. The internal consistency coefficient for the whole scale was .77, for the first sub-factor was .66, for the second sub-factor was .68. The item total correlations of the Resilience Scale among Early Adolescents varied from .52 to .65. Consequently, it was observed that the developed scale reflected valid and reliable psychometric results was valid and reliable.

Keywords: Early-adolescent, Resilience, Scale, Development, Psychometric

1. Giriş

Bireyler tarihin ilk zamanlarından itibaren risk oluşturan faktörlerle karşılaşmıştır. Eski çağlarda risk algısı, vahşi bir hayvanın sebep olduğu yaşamın tehdit edilmesi iken günümüzde riski çok daha farklı boyutlarda değerlendirmek mümkündür. Ağır yaşam koşulları altında yaşayan çocukların üzerinde yürütülen çalışmalarda araştırmacıların gözlemleri, her bireyde aynı yıkıcı etkinin görülmediği şeklindedir. Bu durum farklı bir kavramın varlığına işaret etmiştir. Araştırmacılar tarafından bu farklılığa sebep olan gücü belirlenmeye çalışılmış ve kendini toparlama gücü kavramı ortaya konulmuştur (Bonanno ve Mancini, 2008; Masten ve Reed, 2002). Kendini toparlama gücü; kabullenmesi zor bir kayıp durumu, şiddete uğrama ya da yaşamı tehdit eden bir olay gibi her zaman yaşanmayan ama yıkıcı etkileri yüksek olumsuzluklara maruz kalmış bireylerin psikolojik anlamda sağlıklı olarak yaşantılarını sürdürebilme becerisi olarak ifade edilmektedir (Bonanno, 2004). Kendini toparlama gücünün açıklanmasında kırılabilirlik ve risk kavramları önem kazanmıştır. Bu kavramlar çok yönlü ve karmaşık süreçleri temsil etmektedir (Garnezy, 1971). Kırılabilirlik, bireyin tepki olarak olumsuz bir sonuca yatkınlığına işaret ederken, risk faktörleri ise biyolojik, çevresel ve psiko-sosyal tehditleri ifade etmektedir (Werner, 1989).

Kendini toparlama gücü kavramının daha derinlemesine anlaşılmasına yardımcı olmak amacı ile geliştirilmiş kuramlardan biri olan üçlü kendini toparlama gücü modeli araştırmanın teorik temelini oluşturmaktadır. Ekolojik kuram (Bronfenbrenner, 1979) temelinde geliştirilen bu modelde öncelikle kendini toparlama gücünü etkileyen üç faktör belirtilmiştir. Bu faktörlerin birbiri ile ilişkisinin incelenmesi modelin temel yapısını oluşturmaktadır. Oluşturulan modelin yapısının incelenmesinde öncelikle kendini topar-

lama gücünü etkileyen bireysel, ailesel ve destek faktörlerin açıklanması gerekmektedir. Bireylerin yeni durumlar karşısında başkalarına karşı pozitif cevap verebilme düzeyi ve bilişsel becerileri bireysel faktörler olarak açıklanmıştır. Ailesel faktörler ise; aile uyumu ve ebeveyn duyarlılığını ifade etmektedir. Destek faktörlerde ise; okul, iş ya da bulunulan toplum içinde üyesi olunan büyük gruplar ile ilişkilere yer verilmektedir (Garmezy Masten ve Tellegen; 1984). Faktörler arasındaki ilişki ilk olarak dengeleyici model ile açıklanmıştır. Dengeleyici modelde bireylerin, gerilen ve stresör etkiye sahip olduğu düşünülen faktörden uzaklaşarak diğer faktörler aracılığı ile kendini daha rahat ifade ettiği bildirilmektedir. Bir diğer model ise koruyucu ve güvenlik açığı modelidir. Stres verici durum ile bireysel özellikler arasında etkileşimli bir ilişki olduğu değerlendirilmiştir. Katkı sağlayan son model ise zorluk modelidir. Stres yaratan faktör bazen çok düşük bazen de çok yüksek olabilir. Çok yüksek stres düzeylerinin yeterliliği azalttığı düşünülebilir fakat stresin baş etme becerilerini geliştirebileceği ve üstesinden gelmek için bireyi motive edebileceği belirtilmiştir (Garmezy ve ark.,1984). Kendini toparlama gücünü açıklayan üçlü model; zorlu yaşam olayları ve stresörlere rağmen bireylerin nasıl kendini toparlayarak sağlıklı yaşamlarını sürdürebildiğini açıklamada alan-yazına ciddi katkılar sağlamıştır.

Önleyici ve gelişimsel destek hizmetlerin önem kazanması ile kendini toparlama gücü oldukça değerli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin kendini toparlama gücünün geliştirilmesinin yanında var olan kendini toparlama gücünün belirlenmesi, durum tespiti ve yapılacak müdahalenin niteliği için oldukça önemlidir. Ergenlik döneminin başı olarak kabul edilen ön-ergenlik döneminde bireylerin bilişsel olarak akıl yürütme becerilerinin geliştiği bilinmektedir (Albert, Chein ve Steinberg; 2013). Ancak ergenlik dönemindeki bireylerin akıl yürütme becerileri gelişmiş olsa da risk yönetimi konusunda yetişkinler kadar başarılı olmadıkları düşünülebilir. Bu yüzden kendini toparlama gücü akranlarına göre düşük olan bireylerin, ergenlik dönemi içinde karşılaştıkları riskli durumlar sonrasında sağlıklı gelişimlerini devam ettirmede zorlanabilecekleri öngörülmektedir. Bu çalışmada ergenlik döneminin başındaki bireylerin tercih edilmesinin nedeni ergenlik döneminde yaşanması muhtemel riskli süreçlerin üstesinden ne derece sağlıklı şekilde toparlanılabileceğine ilişkin ilk ipuçlarının toplanabileceğinin düşünülmesidir. Araştırmada ergenlik döneminde ilk kez karşılaşılabilecek değişimler risk olarak değerlendirilmiştir. Kendini toparlama gücünü açıklamada geliştirilen üçlü modelde (Garmezy ve ark; 1984), bireysel, ailesel ve çevresel risk faktörlerine vurgu yapılmaktadır. Ergenlerin neleri “zorluk” olarak algıladıklarını değerlendirmek için alan yazında ergenlerin problem alanları hakkında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Ergenlik döneminde, biyolojik değişimlerin daha hızlı yaşanması (Steinberg, 2013) bu değişime ayak uydurmada karşılaşılan zorluklar, aileden ilk kopuşun hızlanması (Noller ve Callan, 1991, Gander ve Gardiner, 2010) ve yaşanan toplum ile uyumda yaşanabilecek risklerin (Santrock, 2014) artması gibi farklı dinamikler araştırmalara konu olmuştur. İlk kez karşılaşılan risklerin ve stres veren durumların fazla olması nedeni ile eski sağlıklı yapıya geri dönebilme ya da dönememenin önemi bu dönem için ciddiyet kazanmaktadır.

Alan yazında farklı gelişimsel dönemlerde kendini toparlama gücünü ölçmek (Gür-gan, 2006; Terzi, 2006; Savi-Çakar, Karataş ve Çakır, 2014) ve bazı toplumsal roller özelinde kendini toparlama gücünü belirlemek (Kaner ve Bayraklı, 2010, Kaya ve Arıcı, 2012) amacı ile geliştirilmiş ve Türk kültürüne uyarlanmış ölçme araçları bulunsu da ön ergenlerin kendini toparlama gücünü belirlemeye yönelik geliştirilmiş bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Ergenlik döneminde yaşanması muhtemel riskler değerlendirildiğinde kendini toparlama gücü becerisinin ergenliğin öncesinde değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ergenlik döneminin hemen öncesinde kendini toparlama gücü becerileri yaşlılarına göre düşük bireyleri saptayabilmek amacı taşıyan bu ölçme aracı ile ön-ergenler üzerinde çalışılmaya karar verilmiştir. Pratikte yapılan müdahalelerin gücünü artırmak ve alan yazında yapılan araştırmalara ışık tutmak hedeflenmiştir. Bu araştırmada geliştirilen ölçme aracını; kuramsal alt yapının ışığında ön-ergenlerin gelişimsel dö-ne-mine duyarlı şekilde hazırlamak amaçlanmıştır. Bu dönem bireylerinin yaşadığı sorunlar olası riskler olarak değerlendirilmiştir. Ergenler için tek bir risk faktörünün çok önemli olmadığı (Sameroff, 2006) görüşünün yanında ergenliğin beraberinde getirdiği fizyolojik, bilişsel ve psikolojik değişimlerin tek başına ağır bir risk faktörü olduğunu belirtmiştir (Kerr ve Stattin, 2000). Geliştirilen ölçme aracında katılımcılara birden çok olası riskli durumların olduğu bir metin sunulmuş ve metine dayalı ön-ergenlerin değerlendirmeleri alınmıştır. Araştırmada Türk kültürüne duyarlı bir ölçme aracının geliştirilmesi öngörüsü ile kültürel olarak karşılaşılmaması muhtemel konular derlenmiştir. Bu çalışmanın amacı ön-ergenlerde kendini toparlama gücünü belirlemeye yönelik ölçme aracının geliştirilerek psikometrik özelliklerini incelemektir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Etiği ve Çalışma Grubu

Araştırmanın etik uygunluğu kapsamında, ilk olarak Trabzon Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan etik onay alınmış ve etik kurul raporu Ek-1 de sunulmuştur. İkinci aşamada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ordu ilinde bulunan ortaokullarda uygulama yapabilmek için yasal izin süreci tamamlanmıştır. Uygulama yapılan okullarda öncelikle veli onay formu uygulanmış ve gönüllülük esası değerlendirilmiştir. Son olarak ise uygulama yapılacak ortaokul yöneticisi ile görüşülmüştür. Uygulama okul yönetimi ile belirlenen iki günde birinci araştırmacının gözetiminde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu, Ordu ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda eğitim-öğretime devam eden 224 kız (%48) ve 242 erkek (%52) toplam 466 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aşamasında kağıt-kalem tekniği benimsenmiş ve öz-bildirime dayalı ölçme araçları kullanılmıştır. Her bir sınıf için uygulama süresi bir ders saati olarak belirlenmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği

Araştırmacılar belirlenen örnekleme ait yaş grubunda bulunan gönüllü öğrencilerle yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile nitel veriler toplamış ve madde havuzunu oluştururken öğrencilerden edinilen bilgiler göz önünde bulundurmıştır. Madde havuzundan seçim yapılarak, örnek form oluşturulmuş ve psikolojik danışmanlık alanı için doğru kavramsallaştırmanın yapılıp yapılmadığının saptanması için psikoloji ve psikolojik danışmanlık alanında uzmanlar tarafından maddeler değerlendirilmiştir. Bununla birlikte oluşturulan formun Türkçe dil ve anlam geçerliliğinin değerlendirilmesi için, Türk dili alanında uzmanlar tarafından incelenmiştir. Gerekli görülen revizyonlar sonrasında 24 maddeden oluşan uygulama formu oluşturulmuştur.

2.2.2. Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği

Çocuklar için öz-yeterlik ölçeğinin orijinal formu Muris (2001) tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracının Türk kültürüne uyarlama çalışması Telef ve Karaca (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracı 21 madde bulunmakta ve beşli likert tipinde değerlendirilmiştir. Ölçme aracından alınabilecek puanlar 21 ile 105 arasındadır. Ölçeğin güvenirlik analizinde genel Cronbach alfa katsayısı 0.90 olarak hesaplanmıştır.

2.2.3. Ergenler İçin Beş Boyutlu İyi Oluş Ölçeği (EPOCH)

Ön-ergenlerde iyi oluşun belirlenmesi amacı ile EPOCH ölçeği uygulanmıştır (Kern ve ark., 2015). Ölçme aracının Türk kültürüne uyarlaması Demirci ve Ekşi (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Beşli Likert tipinde değerlendirme toplanan ölçme aracı 20 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin faktör yüklerinin .37 ile .84 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Ölçme araçlarının alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayıları .72 ile .88 arasında değişmektedir.

2.3. İşlem ve Veri Analizi

Ön-ergenlerde kendini toparlama gücü ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik analizlerini gerçekleştirmek amacı ile oluşturulan nihai form ve ölçüt geçerliğini belirlemek için Çocuklarda Öz-yeterlik Ölçeği, ayırt ediciliğin belirlenmesinde ise Ergenler İçin Beş Boyutlu İyi Oluş Ölçeği uygulanmıştır. İlk olarak madde analizi yapılmıştır. İkinci aşamada açımlayıcı faktör analizi uygulanmış ve ölçme aracının faktör yapısı belirlenmiştir. Daha sonra belirlenen faktör yapısının kuramsal yapı ile tutarlılığını sinamak amacı ile doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonrasında madde analizi yeniden gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda madde-toplam korelasyonu ve %27'lik alt-üst grup farkları incelenmiştir. Ölçüt geçerliği için kendini toparlama gücü ile öz-yeterlik arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı ile değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında son olarak ön-ergenlerde kendini toparlama gücü ölçeğinin

ayırt edici geçerliği incelenmiştir. Bu amaçla kendini toparlama gücünün iyi oluşu yordayıcı rolü hiyerarşik regresyon analizi ile test edilmiştir. Araştırma kapsamında verilerin çözümlenmesi amacıyla SPSS 25 ve Lisrel 8.51 paket programlarından yararlanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Madde Analizi

Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin madde analizi sürecinde, Kendini Toparlama Gücü Ölçeğinde yer alan tüm maddelerin iç tutarlığı Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ile incelenmiştir. Bu analize ek olarak, ölçme aracını oluşturan maddelerin toplam puan ile ilişkisi madde-toplam korelasyon değerlerine dayalı olarak ele alınmıştır (Tablo. 1). Bu değerlendirme sürecinde .30 korelasyon değeri kesme noktası olarak belirlenmiş ve .30 değerinin altında madde-toplam korelasyonuna sahip maddeler ölçme aracından çıkarılmıştır. Nunnally ve Bernstein (1994) madde toplam korelasyonu için .30 değeri kesme noktasının işlevsel olduğunu ifade etmektedirler. Madde analizi yardımıyla, ölçme aracını oluşturan maddelerin ölçme aracının bütünü üzerindeki etkileri değerlendirilmiş ve on iki madde (KGM Mad. 1, KGM Mad. 3, KGM Mad. 4, KGM Mad. 6, KGM Mad. 8, KGM Mad. 9, KGM Mad. 10, KGM Mad. 13, KGM Mad. 14, KGM Mad. 17, KGM Mad. 19, KGM Mad. 22) ölçme aracından çıkarılarak analizlere devam edilmesine karar verilmiştir.

Tablo 1. Ölçek Maddelerine İlişkin İç Tutarlık Katsayıları ve Madde-Toplam Korelasyonları

Madde	Madde silinirse ortalama	Madde silinirse varyans	Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu	Madde silinirse Cronbach Alpha
KTG Mad. 1	83.85	105.31	.108	.68
KTG Mad. 2	81.41	102.43	.31	.66
KTG Mad. 3	82.37	100.68	.29	.66
KTG Mad. 4	81.87	100.72	.29	.66
KTG Mad. 5	81.82	99.93	.31	.66
KTG Mad. 6	83.93	111.03	-.10	.70
KTG Mad. 7	81.89	100.18	.35	.66
KTG Mad. 8	81.85	103.62	.16	.67
KTG Mad. 9	81.47	103.39	.24	.67
KTG Mad.10	83.12	108.31	-.02	.70
KTG Mad.11	81.66	101.23	.27	.66

KTG Mad.12	82.11	97.84	.38	.65
KTG Mad.13	81.89	102.23	.21	.67
KTG Mad.14	83.93	107.56	.02	.69
KTG Mad.15	81.42	100.07	.42	.65
KTG Mad.16	81.49	97.96	.47	.65
KTG Mad.17	83.48	110.60	-.09	.70
KTG Mad.18	81.82	97.64	.43	.65
KTG Mad.19	83.20	107.46	.00	.69
KTG Mad.20	81.75	98.73	.39	.65
KTG Mad.21	81.38	98.77	.48	.65
KTG Mad.22	82.70	100.92	.22	.67
KTG Mad.23	81.56	98.48	.45	.65
KTG Mad.24	81.92	97.92	.39	.65

3.2. Açıklayıcı Faktör Analizi

Gerçekleştirilen madde analizinden sonra, Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin faktör yapısını belirlemek amacı ile açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi, ölçme aracının faktör yapısının belirlenmesine olanak sağlayan bir teknik olarak değerlendirilmektedir. Açıklayıcı faktör analizinin uygulanabilmesi için birtakım varsayımların karşılanması gerekmektedir. Bu varsayımlar, örneklem büyüklüğünün yeterli olması ve verilerin faktör analizi için uygun olmasıdır. Bu amaçla, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity testlerinin yapılması gerekmektedir (Field, 2013). KMO değerinin .87 olarak belirlendiği ölçme aracına ilişkin küresellik testinin anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($\chi^2(66) = 1325.73$, $p < .001$). Elde edilen bulgular doğrultusunda örneklem büyüklüğünün ve elde edilen verilerin faktör analizi için uygun olduğu ifade edilebilir (Leech, Barret, veMorgan, 2005).

Açıklayıcı faktör analizinde en düşük faktör yükünün .50 olmasına karar verilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2006). Açıklayıcı faktör analizine dahil edilen 12 maddenin .50 faktör değerinin üzerinde değer aldığı ve iki faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Temel bileşenler analizine dayalı olarak gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizinde eğik döndürme yöntemi benimsenmiştir. Eğik döndürme yönteminde ilişkili olan faktörler birbirlerinden bağımsız olarak döndürülür (Field, 2013). Bu çalışmada Promax eğik döndürme tekniği uygulanmış ve açıklayıcı faktör analizine devam edilmiştir. Ölçme aracının iki faktöründe yer alan ölçek maddeleri nomolojik açıdan değerlendirilmiş ve iki maddenin (KGM Mad. 11, KGM Mad. 16) dâhil oldukları faktörlerle ilişkili olmadıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla, nomolojik analiz doğrultusunda bu iki maddenin ölçme aracından çıkarılmasına ve analize 10 madde ile devam edilmesine karar verilmiştir. Tekrarlanan açıklayıcı faktör analizi sürecinde bir maddenin (KGM Mad. 23) her iki faktörde .50

değerinden daha yüksek bir faktör yüküne sahip olduğu ve bu iki faktör yükü arasındaki farkın .10 değerinden düşük olduğu saptanmıştır. Belirlenen binişiklik durumu nedeniyle ilgili madde (KGM Mad. 23) ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 9 madde ile analiz tekrar edilmiştir. Sonuç olarak, iki faktör altında toplam varyansın %47.18'ini açıklayan 9 maddelik ölçek oluşturulmuştur. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin standartlaştırılmış faktör yükleri .51 ile .75 arasında tespit edilmiştir (Tablo. 2). İlgili kuramsal boyut ve faktör yapıları doğrultusunda birinci faktör “olumlu bilişsel yapılandırma” ve ikinci faktör “başarı odaklılık” olarak adlandırılmıştır.

Tablo 2. Kendini Toparlama Gücü Ölçeğinin Faktör Yapısı

Madde	Faktör Yükleri	
	Olumlu Bilişsel Yapılandırma	Başarı Odaklılık
KTG Mad. 18	.75	.16
KTG Mad. 20	.73	.09
KTG Mad. 12	.62	.22
KTG Mad. 24	.62	.23
KTG Mad. 15	.22	.72
KTG Mad. 7	.08	.67
KTG Mad. 21	.37	.61
KTG Mad. 5	.07	.58
KTG Mad. 2	.24	.51
Toplam Varyans		
%47.18	%23.90	%23.27

Not: Tablo. 2’de koyu olarak sunulan değerler ilgili maddeye ilişkin geçerli faktör yükünü yansıtmaktadır.

3.3. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği’nin faktör yapısı açıklayıcı faktör analizi ile belirlenmiş ve ölçme aracının iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu saptanmıştır. Elde edilen iki faktörlü yapının kuramsal yapı ile tutarlılığını sınamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, ölçme araçlarının yapılarının ilgili kuramsal bilgiye dayalı olarak sınanmasını olanaklı kılan ileri düzey bir analizdir (Kline, 2015). Doğrulayıcı faktör analizi uygulandıktan sonra test edilen modelin uygunluğunun belirlenebilmesi için bazı uyum indekslerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu uyum indeksleri; tam uyum, hassas uyum ve kıyaslamalı uyum olmak üzere üç kategoride ele alınmıştır. Sıklıkla kullanılan tam uyum indeksleri χ^2 (ki-kare), GFI (Goodness of Fit Index) ve SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) uyum indeksleridir ve faktör yapısı sınanan modelin, gözlenen verileri ne düzeyde ölçebildiğini göstermektedir. RM-

SEA (Root Mean Square Error of Approximation) ise hassas uyum indeksleri arasında değerlendirilmektedir ve modelin karmaşıklık düzeyine dayalı olarak değerlendirme yapmaktadır. Kıyaslamalı uyum indekslerinde ise sıklıkla CFI (Comparative Fit Indices) ve NNFI (Non-Normed Fit Index) uyum indekslerine başvurulmaktadır (Brown, 2006; Hair, Anderson, Tahtam ve Black, 1998; Harrington, 2009). Doğrulamalı faktör analizi sürecinde Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin faktör yapısı doğrulanırken, elde edilen uyum indeksleri Tablo. 3'te belirtilen değerler doğrultusunda ele alınmıştır.

Tablo 3. Model Uyum Ölçüt İndexleri

Uyum İndeksi	Kabul İçin Kesme Noktaları
χ^2/Sd	$\leq 2 \rightarrow$ mükemmel uyum, $\leq 2-5 \rightarrow$ iyi uyum
RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	$\leq 0.05 \rightarrow$ mükemmel uyum
NNFI (Non- Normed Fit Index)	$\geq 0.90 \rightarrow$ iyi uyum, $\geq 0.95 \rightarrow$ mükemmel uyum
CFI (Comparative Fit Indices)	$\geq 0.90 \rightarrow$ iyi uyum, $\geq 0.95 \rightarrow$ mükemmel uyum
GFI(Goodness of Fit Index)	$\geq 0.90 \rightarrow$ iyi uyum, $\geq 0.95 \rightarrow$ mükemmel uyum
SRMR (Standardized Root Mean Square Residual)	$\leq 0.05 \rightarrow$ mükemmel uyum

(Jöreskog ve Sörbom, 2001; Kline, 2015; Tabachnick ve Fidell, 2006).

Doğrulamalı faktör analizi yardımıyla Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin iki faktörlü yapısı test edilmiştir. Kuramsal yapı doğrultusunda bir modifikasyon düzeltilmesi (20-18) uygulanmıştır. Doğrulamalı faktör analizi sonuçları iki faktörlü yapıyı doğrulamıştır (Tablo. 4). Standartlaştırılmış madde faktör .37 ile .71 arasında belirlenmiştir. Doğrulamalı faktör analizi sonucunda ölçek maddelerine ilişkin elde edilen faktör yükleri, t değerleri, R2 değerleri ile hata varyansları Tablo. 5'de sunulmuştur.

Tablo 4. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği Uyum İndeksleri

Uyum İndeksi	Değer	Değerlendirme
X2/sd (86)	3.06	İyi Uyum
RMSEA [%90 CI]	.06 [.05, .08]	İyi Uyum
NNFI	.92	İyi Uyum
CFI	.94	İyi Uyum
GFI	.96	Mükemmel Uyum
SRMR	.04	Mükemmel Uyum

Tablo 5. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği Faktör Yükleri, T Değeri, R2 Değeri Ve Hata Varyansları

Madde	Faktör Yüğü	t değeri	R ²	Hata varyansı
KTG Mad. 2	.43	8.46**	.18	.82
KTG Mad. 5	.37	7.19**	.14	.86
KTG Mad. 7	.48	9.50**	.23	.77
KTG Mad. 12	.59	11.47**	.35	.65
KTG Mad. 15	.70	14.82**	.50	.50
KTG. Mad. 18	.57	10.98**	.33	.67
KTG Mad. 20	.47	8.81**	.23	.77
KTG Mad. 21	.71	15.09**	.51	.49
KTG Mad 24	.62	12.13**	.39	.61

** $p < .01$

3.4. Güvenirlik Analizi

Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin güvenilirliği iç tutarlık katsayısı ile belirlenmiştir. İç tutarlık katsayısı belirlenirken Cronbach Alpha değeri kullanılmıştır. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin bütününe ilişkin iç tutarlık katsayısı .77; birinci alt faktör için .66, ikinci alt faktör için .68 olarak bulgulanmıştır. İlgili alan yazında Cronbach Alpha değerinin .60 ile .79 arasında olması ölçme aracının oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir (Şencan, 2005). Dolayısıyla, Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Güvenirlik Analizi Bulguları

Ölçek	Ranj			X	SS	Korelasyonlar		
	α	Min.	Max.			1	2	3
KTGÖ (1)	.77	9	45	36.88	6.32	1		
OBY(2)	.66	5	25	21.19	3.60	.87**	1	
BO(3)	.68	4	20	15.68	3.65	.87**	.52**	1

Not. ** $p < .01$; ÖKTGÖ = Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği, OBY= Olumlu Bilişsel Yapılandırma, BO=Başarı Odaklılık α : Cronbach Alpha Katsayısı

3.5. Nihai Forma İlişkin Madde Analizi

Güvenirlik analizi sonrasında Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'ni oluşturan maddelerin ölçme aracının bütünü ile tutarlığını belirlemek amacıyla nihai ölçme aracına yeniden madde analizi uygulanmıştır. Öncelikle Ön-Ergenlerde Kendini Toparla-

ma Gücü Ölçeğini oluşturan maddelerin (9 madde) %27'lik alt-üst grup farkları bağımsız gruplar t testi ile incelenmiştir. Bulgular alt ve üst gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. İkinci aşamada, madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Belirlenen madde-toplam korelasyonları ve t değerleri Tablo 7' de sunulmuştur.

Tablo 7. Madde Toplam Korelasyonları, %27'lik Alt-Üst Gruplar Arasındaki Farklılıklar

Madde	r_{tt}	t
KTG Mad.2	.53**	8.84***
KTG Mad. 5	.52**	10.09***
KTG Mad. 7	.54**	11.57***
KTG Mad. 12	.63**	16.92***
KTG Mad. 15	.62**	12.60***
KTG Mad. 18	.65**	15.98***
KTG Mad. 20	.60**	13.51***
KTG Mad. 21	.64**	10.72***
KTG Mad. 24	.62**	16.52***

*** $p < .001$, ** $p < .01$; r_{tt} : Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Katsayısı

3.6. Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

Ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeğinden elde edilen toplam puanlar ile Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği toplam puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir (Tablo. 8). Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı tekniği uygulanarak iki değişken arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre kendini toparlama gücü ile öz-yeterlik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = .58$, $p < .01$). Bununla birlikte, Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeğinin alt boyutları ile kendini toparlama gücü arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre akademik öz-yeterlik ($r = .51$, $p < .01$), sosyal öz-yeterlik ($r = .48$, $p < .01$) ve duygusal öz-yeterlik ($r = .45$, $p < .01$) ile kendini toparlama gücü arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Belirlenen bu ilişkilerin Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini destekler nitelikte bulgular sunduğu gözlenmiştir.

Tablo 8. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü ve Öz-Yeterlik Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3	4	5
ÖKTG (1)	1				
ÇİÖYÖ (2)	.58**	1			
AÖ (3)	.51**	.79**	1		
SÖ (4)	.48**	.84**	.54**	1	
DÖ (5)	.45**	.85**	.49**	.56**	1
Ortalama	36.88	73.99	26.62	24.77	22.59
Standart Sapma	6.32	14.58	5.28	5.68	6.56
Cronbach Alpha	.81	.88	.77	.75	.77

Not. ** $p < .01$; ÖKTG = Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü ÇİÖYÖ = Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği, AÖ = Akademik Öz-Yeterlik, SÖ = Sosyal Öz-Yeterlik, DÖ = Duygusal Öz-Yeterlik

3.7. Ayırt Edici Geçerlik

Ayırt edici geçerlik kapsamında Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği toplam puanları ile Çocuklar İçin Öz-Yeterlik Ölçeği toplam puanları ve EPOCH Ölçeği toplam puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Buna göre, kendini toparlama gücü ile öz-yeterlik ($r = .58$, $p < .001$) ve iyi oluş ($r = .63$, $p < .001$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin ayırt edici geçerliğini belirlemek amacıyla, öz-yeterlik ve kendini toparlama gücünün iyi oluşu yordayıcı gücü hiyerarşik regresyon analizi ile değerlendirilmiştir. Regresyon analizinin gerçekleştirilebilmesi için bazı varsayımların karşılanması gerekmektedir. Çoklu eş doğrusallığın tespit edilebilmesi amacıyla oto korelasyon durumu Durbin-Watson değeri ile incelenmiştir. Regresyon analizi için Durbin-Watson değeri 2.01 olarak belirlenmiş ve elde edilen değerin normal sınırlar (1.5 -2.5) arasında olduğuna karar verilmiştir (Field, 2013). Bununla birlikte, tolerans değeri ($1-R^2$) ve varyans büyütme faktörü (VIF) değerlendirilmiştir. Regresyon analizi için elde edilen tolerans değerlerinin ($1-R^2 = 1, .67$), .20 değerinden daha büyük ve varyans büyütme faktörü değerlerinin (VIF= 1, 1.50) 10 değerinden daha düşük olması çoklu bağıntı probleminin olmadığını göstermiştir (Field, 2013).

Tablo 9. Hiyerarşik Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Model	R	R ²	TSH	Değişim İstatistikleri					Durbin-Watson
				ΔR2	ΔF	sd ₁	sd ₂	p	
Model 1	.68	.46	9.20	.46	398.40	1	464	<.001	2.01
Model 2	.74	.55	8.46	.54	278.70	2	463	<.001	

Not. TSH = Tahmini Standart Hata, sd = Serbestlik Derecesi

Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin ayırt edici geçerliği araştırılırken ergen iyi oluşu bağımlı değişken, öz-yeterlik ve kendini toparlama gücü bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Bu doğrultuda planlanan hiyerarşik regresyon analizi ile iyi oluşun öz-yeterlik ve kendini toparlama gücü tarafından yordanabilirliği incelenmiştir. Hiyerarşik regresyon analizinin doğasına uygun olarak analizi iki adımda tamamlanmıştır. Birinci adımda öz-yeterliğin iyi oluşu yordama gücü belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öz-yeterlik iyi oluşun anlamlı bir belirleyicidir ($F_{(1, 464)} = 398.40, p < .001$) ve öz-yeterliğin regresyon modeline katkısı anlamlı bulunmuştur ($\beta = .68, p < .001$). Son olarak, öz-yeterliğin iyi oluş toplam varyansının %46'sını açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. İkinci adımda ise modele kendini toparlama gücü dâhil edilmiş ve iki bağımsız değişkenin (öz-yeterlik ve kendini toparlama gücü) bağımlı değişkeni (iyi oluş) yordama gücü saptanmıştır. Regresyon modeline dâhil edilen kendini toparlama gücünün modele toplam katkısının anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F_{(2, 463)} = 278.70, p < .001$). Kendini toparlama gücünün modele özgün katkısı anlamlı bulunmuştur ($\beta = .36, p < .001$). Öz-yeterlik ile kendini toparlama gücü iyi oluş toplam varyansının %55'ini açıklamaktadır. Sonuç olarak, her iki adımda açıklanan varyans oranları değerlendirildiğinde kendini toparlama gücü değişkeninin iyi oluşun açıklanmasında önemli katkısı olduğu söylenebilir. Bu bulgular ışığında, Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin ayırt edici gücünün yeterli düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 10. İyi Oluşun Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Std. Hata	β	t	p
Model 1					
Sabit	32.70	2.20		14.81	<.001
ÖY	.58	.02	.68	19.96	<.001
Model 2					
Sabit	19.74	2.46		8,01	<.001
ÖY	.40	.03	.46	12,41	<.001
ÖKTG	.70	.07	.36	9,27	<.001

Not: ÖY = Öz-Yeterlik, ÖKTG = Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü

4. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmanın amacı ön-ergenlik dönemindeki bireylerin kendini toplarlama gücünün belirlenmesine yönelik hazırlanan ölçme aracının geçerlik ve güvenilirlik değerlerini belirleyerek ilk psikometrik bulguları sunmaktır. Yapılan araştırmada öncelikle belirtilen dönemdeki bireylerden görüşme formu ile nitel veri toplamıştır. Aktarılan görüşler doğrultusunda madde havuzu oluşturulmuştur. Sonrasında literatür ışığında madde havuzundaki maddeler elenerek örnek form hazırlanmıştır. Oluşturulan form psikolojik danışmanlık alanında uzman kişiler tarafından terminolojik uygunluğu açısından revize edilmiştir. Son olarak Türkçe dil ve anlam geçerliliğinin değerlendirilmesi için, Türk dili alanında uzmanlar tarafından gözden geçirilmiştir. Gerekli görülen revizyonlar yapılarak 24 maddelik uygulama formu ulaşılmıştır.

Elde edilen uygulama formu ve diğer ölçme araçları ile toplanan veriler üzerinde ölçek geliştirme prosedürü uygulanmıştır. İlk olarak tüm maddelerin iç tutarlığı Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ile incelenmiş sonrasında ölçme aracını oluşturan maddelerin toplam puan ile ilişkisi madde-toplam korelasyon değerlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir (Tablo. 1). Madde analizi yardımıyla, ölçme aracını oluşturan maddelerin ölçme aracının bütünü üzerindeki etkileri değerlendirilmiş ve on iki maddenin (KTG Mad. 1, KTG Mad. 3, KTG Mad. 4, KTG Mad. 6, KTG Mad. 8, KTG Mad. 9, KTG Mad. 10, KTG Mad. 13, KTG Mad. 14, KTG Mad. 17, KTG Mad. 19, KTG Mad. 22) ölçme aracından çıkarılarak analizlere devam edilmesine karar verilmiştir. Gerçekleştirilen madde analizinden sonra, Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin faktör yapısını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi uygulanmış ve iki faktörde yer alan ölçek maddeleri nomolojik açıdan değerlendirilmiştir. İki maddenin (KTG Mad. 11, KTG Mad. 16) dâhil oldukları faktörlerle ilişkili olmadıkları belirlenmiştir. Tekrarlanan açımlayıcı faktör analizi sürecinde bir maddenin (KTG Mad. 23) binişiklik durumu nedeniyle ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Kalan 9 madde ile analiz tekrar edilmiştir. Sonuç olarak, iki faktör altında toplam varyansın %47.18'ini açıklayan 9 maddelik ölçek geliştirilmiştir. Geliştirilen iki faktörlü yapı doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiş ve iki faktörlü yapının verilerle iyi düzeyde uyum gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 4). Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda standartlaştırılmış madde faktör yüklerinin .37 ile .71 arasında değişmektedir. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin güvenilirlik araştırmasında ölçme aracının bütününe ilişkin iç tutarlık katsayısı .77; birinci alt faktör için .66, ikinci alt faktör için .68 olarak belirlenmiştir. Güvenirlik analizi sonrasında Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'ni oluşturan maddelerin madde toplam korelasyon katsayılarının .52 ile .65 arasında değişkenlik gösterdiği gözlenmiştir (Tablo. 7). Ölçüt bağıntılı geçerlik ve ayırt edici geçerlik kapsamında gerekli analizler yapılarak değerler Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı ve ayırt edici gücünün yeterli düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ölçme aracı 5li likert

tipinde hazırlanmış ve 9 madden oluşmaktadır. Ölçme aracında “Olumlu Bilişsel Yapılan-dırma” ve “Başarı Odaklılık” olmak üzere iki alt boyut bulunmaktadır. Yüksek düzeyde puanlar alan bireyin kendini toparlama gücü düzeyinin yüksek olduğu değerlendirilmek-tedir. Ön-Ergenlerde Kendini Toparlama Gücü Ölçeği’nin belirtilen gelişim döneminde kendini toparlama gücünün belirlenmesinde ve başka değişkenlerin konu edildiği çalış-malar için geçerli ve güvenilir nitelikte bir ölçek olduğu düşünülmektedir. Olumsuz olay-lar yaşayan ya da kritik dönemler içerisinde geçen ön-ergenlerin kendini toparlama gücü düzeylerini belirlemek, olası risklere müdahaleleri kolaylaştırması açısından önemlidir. Bu çalışmanın farklı örneklemelerde test edilerek ölçme aracının geçerlik ve güvenilirli-ğinin güçlendirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Albert, D., Chein, J., ve Steinberg, L. (2013). The teenage brain: Peer influences on adolescent decision making. *Current Directions In Psychological Science*, 22(2), 114-120.
- Bonanno, G. A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events?. *American Psychologist*, 59(1), 20-22.
- Bonanno, G. A. ve Mancini, A. D. (2008). The human capacity to thrive in the face of potential trauma. *Pediatrics*, 121(2), 369-375.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Harvard university press.
- Brown, T. (2006). CFA with equality constraints, multiple groups, and mean structures. *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*, 236-319.
- Demirci, İ. ve Ekşi, F. (2015). Ergenler için beş boyutlu iyi oluş modeli: EPOCH ölçe-ğinin Türkçe formunun geçerliği ve güvenilirliği. *Gençlik Araştırmaları Dergi-si*, 3(3), 9-30.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. London: Sage Publi-cations.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2010). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Çev. A. Dönmez ve N. Çelen) Ankara: Imge Kitabevi Yayınları. (Eserin orijinali 1981’de yayımlandı).
- Garnezy, N. (1971). Vulnerability research and the issue of primary prevention. *American Journal of Orthopsychiatry*, 41(1), 101-142.
- Garnezy, N., Masten, A. S. ve Tellegen, A. (1984). The study of stress and competence in children: A building block for developmental psychopathology. *Child Development*, 55(1), 97-111.
- Gürkan, U. (2006). Yılmazlık ölçeği (YÖ): Ölçek geliştirme, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2), 45-74.

- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. ve Black, W. C. (1998). *Multivariate data analysis*. New Jersey: Englewood Cliff.
- Harrington, D. (2009). *Confirmatory factor analysis*. New York: Oxford University Press.
- Jöreskog, K. G. ve Sörbom, D. (1996). *LISREL 8: User's reference guide*. Chicago: Scientific Software International.
- Kaner, S. ve Bayraklı, H. (2010). Aile yılmazlık ölçeği: Geliştirilmesi, geçerliği ve güvenirliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 11(02), 47-66.
- Kaya, M. ve Arici, N. (2012). Turkish version of shortened Family Resiliency Scale (FRAS): The study of validity and reliability. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 55, 512-520.
- Kerr, M. ve Stattin, H. (2000). What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment: further support for a reinterpretation of monitoring. *Developmental Psychology*, 36(3), 366.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York: Guilford Publications.
- Leech, N. L., Barret, K. C. ve Morgan, G. A. (2005). *SPSS for Introductory Statistics: Use and Intermediate*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Masten, A. S. ve Reed, M. G. J. (2002). Resilience in development. *Handbook of Positive Psychology*, 74(1), 88.
- Muris, P. (2001). A brief questionnaire for measuring self-efficacy in youths. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 23(3), 145-149.
- Noller, P. ve Callan V.J. (1991). *Images of the typical Australian family*. In K. Funder (Ed.), *Images of Australian families* (pp. 1-22). Melbourne: Longman Cheshire.
- Sameroff, A. (2006). *Identifying Risk and Protective Factors for Healthy Child Development*. In A. Clarke-Stewart ve J. Dunn (Eds.), *The Jacobs Foundation series on adolescence. Families count: Effects on child and adolescent development* (p. 53-76). Cambridge University Press
- Santrock, J. W. (2014). *Ergenlik*. (Çev. DM Siyez) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. (Eserin orijinali 2011'de yayımlandı).
- Savi Çakar, F., Karataş, Z. ve Çakır, M. A. (2014). Yetişkin yılmazlık ölçeği: Türk kültürüne uyarlanması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 22-39.
- Steinberg, L. (2005). Cognitive and affective development in adolescence. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(2), 69-74.
- Şencan, H. (2005). *Reliability and validity in social and behavioral measurements*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2006). *Using multivariate statistics*. Boston: Bearson.
- Telef, B. B. ve Karaca, R. (2012). Çocuklar için öz-yeterlik ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 169-187.
- Terzi, Ş. (2006). Adaptation of Resilience Scale (RS) to the Turk Culture: It's reliability and validity. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 77-86.
- Werner, E. E. (1989). High-risk children in young adulthood: A longitudinal study from birth to 32 years. *American Journal of Orthopsychiatry*, 59(1), 72-81.

Ek-1

T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
GENEL SEKRETERLİK

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
ONAY FORMU

Sayı / Ref. : 81614018- 168 28.03.2019

Konu / Subj. :Etik Kurul Belgesi

Sayın, Neslihan BOLAT

“Ön ergenlerde motivasyon faktörleri ile sosyal hayata entegrasyon bileşenleri arasındaki ilişkide kendini toplarlama gücünün aracı ve etkileşimsel rollerinin belirlenmesi” adlı doktora tezi çalışmanız için gerekli olan Etik Kurul incelemesi Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından yapılmış olup, çalışmanıza onay verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Atilla ÇİMER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Akçaabat/ Söğütlu/Trabzon/ TÜRKİYE
Tel.:+90 (462) 3777176
Faks: +90 (462) 248 73 44

Ayrıntılı Bilgi İçin İrtibat
Filiz KIRALI
fkirali@trabzon.edu.tr